

Гайда, Л. А. Любов Шкирай – засновниця та хранителька музею історії села Захарівка / Гайда Л. А. // Український технічний музей: історія, досвід, перспективи : матеріали 18-ї Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 6–7 черв. 2024 р.) / Нац. іст.-архітектур. музей «Київська фортеця» [та ін.]. – Київ, 2024. – С.53–57

**Любов Шкирай – засновниця та хранителька
музею історії села Захарівка
Л.А. Гайда**

Наше суспільство не завжди усвідомлює яким неоціненним скарбом володіє – нашою історією та культурою, належно цей скарб не поціновує, у більшості випадків це відбувається через незнання. Важливу роль у процесах збереження та популяризації надбань культурної спадщини України відіграють педагоги-краєзнавці. Одна з них – Любов Семенівна Шкирай – вчитель, засновниця і багаторічна керівниця музею історії села Захарівки Світловодського (нині Олександрійського) району Кіровоградської області.

Народилася вона 8 вересня 1952 р. у селі Тарасівка Гребінківського району, що на Полтавщині. Батьки працювали у місцевому колгоспі. Закінчила успішно Тарасівську восьмирічну школу, далі вступила на навчання до медичного училища. Зрозумівши, що ця справа не її, вирішила здобувати середню освіту у Гребінківській середній школі №2. Пощастило, тут працював талановитий вчитель історії М.П. Садовниченко, який зумів зацікавити своїм предметом, побіжно вплинувши і на вибір професії. Після школи прийняла рішення вступати на історичний факультет Полтавського педагогічного інституту імені В.Г. Короленка. На ті часи потрапити саме на істфак було дуже складно, конкурс – 9-10 осіб на місце, але склала успішно екзамени, і з 1970 по 1974 рік тут навчалася. По закінченню інституту одружилась із хлопцем зі свого села. Тож отримавши у 1974 р. направлення, вже сім'єю поїхали до села Червоновершка Компаніївського району Кіровоградської області, де працювала учителем історії та суспільствознавства 3 роки.

Далі, трапилось так, що захворіла мама, треба було перебиратись до місця більш зручного для неї. Любов Семенівна почала шукати роботу у Світловодському районі, ближче до Полтавщини. З 1977 по 2002 рік працювала учителем історії та суспільствознавства у Захарівській школі Світловодського району. Педагогічний колектив та учні зустріли привітно, тож тут і осіла родина, яка вже мала двох дітей, а в Захарівці народилась ще одна донечка.

Із 1978 р. з метою зацікавлення учнів практичною історією Любов Семенівна почала займатись пошуковою роботою, створивши у школі клуб «Пошук» (пізніше гурток «Музезнавство»). Розпочались походи, експедиції, збиралась поступово колекція, накопичувався краєзнавчий матеріал у школі. Тож за результатами цієї роботи 8 травня 1980 р. у Захарівській середній школі було відкрито кімнату бойової та трудової слави 116-ї Харківської стрілецької дивізії. Ініціаторами відкриття були члени клубу «Пошук», які збирали матеріали, своїми руками оформляли перші експозиції, писали листи. Спочатку це була одна кімната потім фактично весь другий поверх школи. [1, 50-51]. А

згодом, під музей передали приміщення дитячого садка, яке слугувало гуртожитком для заробітчан. Це було початком історії сучасного музею історії с. Захарівка. У 1996 р. музей отримав звання «Народний». У газеті «Вечірній Світловодськ» за 24 січня 1996 р. писалося: «Постановою колегії управління культури Кіровоградської обласної держадміністрації музею історії села Захарівки Світловодського району присвоєно звання «Народний». Експонати музею, подаровані жителями села, зібрані учнями, розповідають про славний хліборобський край, його мешканців і випускників школи.

Саме завдяки багаторічній наполегливій та системній діяльності Л. С. Шкирай шкільний музей став державним (комунальної власності). У червні 1999 р. йому було присвоєно статус державного (районного). На базі музею працювали гурток «Музеєзнавство» та студія «Мить». Гуртківці досліджували та писали родоводи, вивчали історію села і школи. Підготували рукописну книгу «Історія села Захарівки у спогадах односельчан», склали презентацію «Історія школи» та «Шановані люди села».

У 2002 р. Любов Семенівна була призначена на посаду директора державного музею історії с. Захарівка Світловодського (нині Олександрійського) району, з 1 листопада 2015 р. – зберігач його фондів. Музей став тим вогником, що притягує жителів села, району та області. Він береже, примножує естафету поколінь. Основним видом освітньої роботи є екскурсійна. Екскурсії проводять учні-екскурсоводи. Найбільш поширеними є оглядові екскурсії, під час яких проводиться загальний показ музею. Також організовуються тематичні екскурсії: «З історії годинників», «Історія українських рушників», «Історія Захарівської школи», «Наш край у давнину», та багато інших. Зацікавленість викликає перегляд тематичних виставок. У музеї проводяться підсумкові уроки з історії України, української літератури, природознавства, зустрічі з відомими людьми та виховні години.

Музейна діяльність передбачає і різноаспектну пам'яткоохоронну роботу. За ініціативи працівників та відвідувачів музею 27 листопада 2002 р., у Захарівці було відкрито перший в області пам'ятний знак жертвам голодомору та політичних репресій 1932-1933 рр. Кошти на пам'ятний знак, який нагадуватиме нинішньому і прийдешньому поколінню про найчорнішу сторінку в історії села, збирали усією громадою. А у 2006 р. на початку вулиці, де живуть переселенці із затоплених сіл під час будівництва Кременчуцької ГЕС Полтавської області, встановлено пам'ятний знак «Затопленим селам».

Любов Семенівна разом з дітьми вивчали та записували фольклор села. Сподіваємося, що у майбутньому жителі краю матимуть змогу знайомитися із збіркою: «Фольклор с. Захарівка». Це буде колективна праця. Адже, українці багаті перлами народної творчості, в ній історія і культура нашого народу, його духовні скарби і мрії. Цікавим є наукове дослідження проведене гуртківцями під орудою Л. Шкирай «Хто ми? Якого ми роду?». Юні дослідники доводять, що кожне покоління в історії залишає свій слід. У одних він чіткий, яскравий, у інших ледве помітний. Так і історія краю теж залишає свій слід у назвах, прізвищах, топонімах. Провідною лінією проходять постаті поміщиків семи сіл території Захарівської сільської ради, їх позитивні та негативні результати

життя й діяльності, внесок у життя місцевих громад. Паралельно вплітаються спогади старожилів села, їх бачення та ставлення до тих чи інших подій.

Люди повірили й довірили Любов Семенівні та її колегам і друзям. Музей нараховує музейних предметів: 15600 – основного фонду та 14856 допоміжного, має 17 експозиційних залів. Площа музейної території – 423 кв.м. На території музею розташована створена у 2020 р. експозиція «Музей під відкритим небом», де можна ознайомитися із ремеслами, видами транспорту рідного краю, а дитячі іграшки, одяг, перенесуть вас у світ дитинства. Від екскурсовода можна почути також цікаві історії із життя тваринного світу Середнього Подніпров'я. Сьогодні Захарівський музей є невеличким острівцем «живої історії», де поєднано минуле з сучасністю [2, 147-148]. У його стінах зберігається не лише історія села, району, області, а й висвітлюються долі багатьох людей мешканців, їхніх родин та тих, кого село «випустило в люди».

Все це забезпечило ґрунт і дає змогу надалі проводити на базі музею науково-дослідницькі та просвітницькі заходи. Матеріали фондів неодноразово використовувались науковцями, краєзнавцями, вчителями, ветеранами, журналістами, представниками громадських організацій, студентами, учнями декількох поколінь. Навколо музею об'єднуються краєзнавці Олександрійського району та міста Олександрії. На основі зібраної і описаної колекції підготовлено декілька виставок в Олександрійському музейному центрі ім. А.Худякової.

Життєвий і творчий шлях педагога Любов Семенівни Шкирай може бути прикладом служіння громаді. Її самовіддана багаторічна праця дала Кіровоградській області один з кращих музеїв, який діє сьогодні, хоча вона не має ніяких відзнак та нагород і більше не працює в музеї. Але продовжує займатися дослідженнями з історії освіти, життя і трансформації місцевих шкіл; опрацьовуючи господарські книги Захарівської сільської ради, досліджує історію сіл нинішньої громади. Її учні працюють у різних галузях господарства, культури, науки, а головне – розвивають свій рідний край. За кожною датою, подією – щоденна копітка праця, по крихті зібрана унікальна колекція, де у кожній речі особливе місце і своя історія. Їх не просто треба було віднайти, вивчити, дослідити а й розповісти людям, залучивши до цієї діяльності дітей. Недарма кажуть людина живе поки її пам'ятають. У сільських музеях – невеликих і простих, часто власними силами оформлених, бережуть таку пам'ять. Нині, у часи потрясінь, складних процесів усвідомлення себе як народу, нації, пошуків духовних ідеалів, важливо зародити в душах дітей гордість за своє, найрідніше, тому – найкраще. Пощастило селам й громадам, які мають такі музеї і таких людей як Любов Семенівна Шкирай.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Гайда Л. А. Вчителі – краєзнавці, засновники музеїв Кіровоградщини : (біографічні нариси) / Л. А. Гайда; Кіровоградський обл. ін-т післядипломної пед. освіти ім. В. Сухомлинського, Обласне історико-культурне т-во «Ойкумена», Кіровоградська обл. орг. т-ва пам'яток історії та культури. – Кіровоград : Центрально-Українське видавництво, 2004. – 56 с.

2. Шкільне музейництво у біографіях і фактах / Педагогічний музей України, Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді ; [укладач : Л.А. Гайда; наук. консультант О.П. Міхно]. Вінниця : Видавець ФОП Кушнір Ю. В., 2022. 316 с.: <http://pmu.in.ua/download/шкільне-музейництво-у-біографіях-і-фа/>